РЕЦЕНЗІЯ

на освітньо-наукову програму «Освітні, педагогічні науки»

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, редакція 2024 року зі змінами, розроблена в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова під керівництвом гаранта, доктора педагогічних наук, професора Олени Валеріївни Матвієнко, спрямована на підготовку дослідників до продукування нового педагогічного знання та здійснення науково-педагогічної діяльності. Актуальність програми визначається потребою в науковому обґрунтуванні освітніх змін, забезпеченні якості освіти та підготовці фахівців, здатних оцінювати результативність інновацій і відповідально впроваджувати їх у практику.

З позицій освітнього менеджменту позитивно оцінюється поєднання дослідницької самостійності, проєктної діяльності та соціальної відповідальності у змісті підготовки. Програма орієнтує здобувача на розв'язання комплексних педагогічних проблем, використання даних для обґрунтування рішень і врахування потреб учасників освітнього процесу. Такий підхід створює передумови для участі випускників у науково-методичній, експертній та організаційній роботі у сфері освіти, зберігаючи дослідницький характер підготовки доктора філософії.

Освітня складова програми становить 52 кредити ЄКТС: 39 кредитів обов'язкових і 13 кредитів вибіркових компонентів. Вибіркова частина обсягом 25 % передбачає індивідуалізацію навчання відповідно до дослідницьких інтересів аспіранта. Загальнонаукова підготовка поєднується з вивченням актуальних проблем загальної педагогіки, історії педагогіки, професійної освіти, виховання особистості та інформаційних технологій. Така структура формує змістове підґрунтя для аналізу освітніх явищ, дослідження педагогічних систем і визначення напрямів їх удосконалення.

Особливої уваги заслуговують ФК 7 та ПРН 11, які передбачають планування науково-педагогічної й дослідницько-інноваційної діяльності, розроблення освітніх і наукових проєктів, визначення їх цілей, етапів,

ресурсів, ризиків та критеріїв результативності. Важливим є орієнтування на вдосконалення освітніх програм з урахуванням нормативних документів, результатів моніторингу якості та потреб заінтересованих сторін. Це дає змогу пов'язувати дослідницьку підготовку з обґрунтуванням конкретних освітніх рішень та оцінюванням умов їх реалізації.

Дослідницький напрям послідовно розкрито у ПРН 3 і ПРН 4. Вони охоплюють розроблення концепції та програми дослідження, узгодження методології, методів і етапів, добір інструментарію, аналіз емпіричних даних та аргументацію висновків. Вимоги визначати достовірність і обмеження результатів, наукову новизну та особистий внесок здобувача мають значення для культури прийняття рішень на основі доказів. Наукова складова передбачає індивідуальне планування роботи, підготовку дисертації та оприлюднення результатів, що забезпечує організаційну основу дослідницького поступу.

Позитивним удосконаленням є введення ЗН 05 «Теорія і методика проєктування освітнього процесу у вищій школі» обсягом 3 кредити ЄКТС і збільшення науково-педагогічної практики до 6 кредитів. Їх поєднання забезпечує змістові передумови для опанування проєктування, викладання й оцінювання. ПРН 8 та ПРН 9 конкретизують здатність узгоджувати результати навчання зі змістом і методами роботи, організовувати навчальні заняття, розробляти прозорі критерії оцінювання та вдосконалювати викладацьку діяльність. Це важливо для розуміння якості освіти через реальні результати навчання й обґрунтованість педагогічних дій.

Схвально оцінюється увага до цифрових засобів пошуку, опрацювання й аналізу інформації, візуалізації даних і розроблення освітніх ресурсів. ФК 5 та ПРН 5 передбачають обґрунтоване застосування технологій і критичне оцінювання їх можливостей, обмежень та ризиків. З позицій управління освітніми змінами це створює основу для оцінювання доцільності цифрових рішень відповідно до педагогічної мети. Вимоги перевіряти коректність результатів використання штучного інтелекту доповнюють цифрову підготовку відповідальним ставленням до інформації.

Академічна комунікація, аргументоване представлення наукової позиції та співпраця з національною й міжнародною спільнотою розширюють можливості експертного обговорення результатів досліджень. Програма також передбачає повагу до прав людини, рівних можливостей, культурного різноманіття та принципів партнерства. Їх поєднання з академічною доброчесністю, дослідницькою етикою й захистом даних формує ціннісні орієнтири професійної діяльності. ПРН 13 доповнює їх здатністю до рефлексії, самооцінювання та відповідальності за власні рішення.

Для подальшого вдосконалення реалізації програми доцільно конкретизувати практичні завдання з оцінювання результативності освітніх проєктів. Варто передбачити визначення вихідного стану проблеми, очікуваних змін, показників досягнення мети, джерел даних і строків моніторингу. Окрему увагу доцільно приділити розмежуванню безпосередніх продуктів проєкту та змін, які його реалізація має забезпечити для учасників освітнього процесу. Це посилить практичне забезпечення ПРН 11.

Рекомендується також розширити завдання з аналізу ризиків упровадження педагогічних інновацій. Доцільним є порівняння альтернативних рішень за педагогічною результативністю, ресурсною здійсненністю, доступністю та можливістю підтримувати результати після завершення проєкту. Корисним доповненням стане обґрунтування способів урахування зворотного зв'язку здобувачів, викладачів та інших заінтересованих сторін під час коригування запропонованих змін. Така робота сприятиме поєднанню дослідницьких висновків із виваженими організаційними рішеннями.

Зазначені рекомендації спрямовані на розвиток проєктного й експертного потенціалу програми. Загалом освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, редакція 2024 року зі змінами, заслуговує на позитивну оцінку та може бути рекомендована до подальшої реалізації в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова з урахуванням висловлених пропозицій.

РЕЦЕНЗЕНТ
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри освітнього менеджменту,
артменеджменту і соціальної роботи
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького **Вікторія БІЛИК**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ * ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО * 02125622

ВІДДІЛ КАДРІВ

ПІДПИС Білик В.
ЗАСВІДЧУЮ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
Фахівець
Начальник відділу кадрів
20.10. 2026 р.